

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15 CELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTINO/ OGLAŠI PO CENIKV/ POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 1 RAČUN POŠT. HRANILNICE 13.188

ORTJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V VČITELJSKI TISKARNI/ ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO/ ANONIMNI DOPISI SE NE PRIOBČVJEJO/ POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI TELEFON ŠTEV. 2906

Konkurz Slavenske banke.

Pred kratkim smo objavili pod naslovom »Polom Slovenije« nekaj člankov, v katerih smo samo splošno in brez vseh podrobnosti, zlasti pa brez imenovanja prizadetih oseb navedli nekaj grehov, ki so jih zakrivila naši lastni ljudje v največjo škodo našega narodnega gospodarstva. Del teh izjav se nanaša na zgodovino »Slavenske banke« in njenega poloma. Vendar danes vsaj še ni nujno pečati se s historijatom tega zavoda in razkriti delo vseh onih domačinov in tujcev, ki so po svojih najboljših močeh prispevali k rušini zavoda, ki je imel sto milijonov delniške glavnice in 128 milijonov dinarjev vlog.

Nujno pa je, da se v javnosti načne debata o tem, kako se vodi konkurz te banke in s kakim uspehom nastopajo in delujejo v tem konkurzu zastopniki slovenskih interesov. Od 128 milijonov dinarjev vlog, je slovenskega denarja preko 88 milijonov dinarjev!

Ko je v septembru 1926 »Slavenska banka« ustavila plačila in je bil odprt pretstečaj, se je začelo takoj politično izbrljanje konkurza. Vsi upniki vedo, da prvotno ni šlo za delo v korist upnikov, marveč se je skušalo dobiti orožje proti SDS. Pa pustimo to, kajti SDS ima dovolj gospodarskih grehov na svoji vesti in mi nimamo namena, da bi jo branili. Ko je nato nastopil svoje mesto sedanji konkurzni upravitelj dr. A. Horvat, odvetnik v Ljubljani, se je začel takoj uprav odstuden boj, kdo bo prišel v upniški odbor. Vsem je še v spominu, da se je osnoval prvotno upniški odbor pod egido dr. Puva, da pa je nastopil takoj po imenovanju drugega gerentstva na ljubljanskem magistratu in s tem tudi drugega vodstva Mestne hranilnice v Ljubljani preokret in je dobil nadmoč konkurenčni upniški odbor pod vodstvom dr. Romana Ravniharja in dr. Marušiča, ki sta bila takrat funkcionarja Mestne hranilnice. Potom te Mestne hranilnice sta dobila navedena dva gospoda pooblastila večine slovenskih upnikov. In tako je prišlo do sestave upniškega odbora, obstoječega iz petih članov. V tem odboru imajo Slovenci tri člane, to je dr. Ravniharja, dr. Marušiča in Jeruca, torej večino, razven tega pa zavzema dr. R. Ravnihar predsedniško, dr. Marušič pa podpredsedniško mesto. To dejstvo je treba posebej poudariti, da se ne bo mogoče izgovarjati na hrvatske razmere itd.

Iz bilance, ki jo je priobčil nesrečni vlagatelj v našem listu pred nekaj tedni, izhaja, da je bilo do konca februarja t. l. vseh stroškov predstečajne in konkurzne uprave

ter upniškega odbora ca. 2.861.000 Din ter je treba priračunati tej vsoti še izdatke iz naslova uradniških plač. Mirno se torej lahko reče, da je vrednost konkurzne mase vsled vseh stroškov že danes znižana za ca. 4.000.000 Din in ni dvoma, da se bo ta vsota še povečala. Če ne bo konkurznega postopanja prav hitro končano. Kaki so izgledi za tako dokončanje konkurznega postopanja? Uprava konkurzne mase ne postopa enotno ter se vrši precej odkrit boj med konkurznim upraviteljem dr. Horvatom na eni strani ter upniškim odborom na drugi strani. Upniški odbor si je skušal prilastiti čim višjo kompetenco, hotel in hoče pritegniti čim večje število poslov v svoj delokrog, ni pa došel svojih nalogi. Stvari se obravnavajo netrgovsko in ne s stališča, da je konkurzna masa imetje upnikov, katerim je treba to imetje čim prej vnovčiti in razdeliti. Ta upniški odbor pa seje in seje, ne vodi pa zadostne evidencije baš o onih stvareh, ki so za konkurzno maso in konkurzne upnike največjega pomena. Omenjena bodi tukaj le afera za »Länderbanko«, ki je danes ravno tako še nerazčiščena kot je bila v začetku konkurza. In tu je treba ugotoviti, da je zahteval upniški odbor šele v februarju 1928 številčne podatke, da se pouči o tem, koliko pravzaprav znašajo postavke, ki so sporne med »Länderbanko« in konkurzno maso. Upniški odbor se sploh ne zaveda svoje dolžnosti, da upoznava vsako, tudi najmanjšo zadevo, ki se nanaša na konkurzno maso. Člani tega odbora nimajo skoraj nikakih zvez z uradnim štrom Slavenske banke, ki je danes še nameščeno in točno poučeno o stanju posameznih zahtev. Kako naj tak upniški odbor zastopa interese upnikov, kako naj nastopa samostojno in prevzame iniciativo, da preko vseh event. ovir dovede konkurzno postopanje do čim prejšnjega in za upnike čim ugodnejšega rezultata.

Ves Zagreb šepeta danes o načinu, kako je hotel upniški odbor prodati palačo Slavenske banke v Zagrebu. Za to palačo se je zanimala Državna hipotekarna banka, ki se je pogajala s konkurznim upraviteljem na bazi kupnine 10.000.000 Din in 2% prodajne provizije. Upniškemu odboru pa se je zdela ponudba prenizka, češ, da se bo dal na pravilen način in z uporabo pravih posredovalcev doseči večji izkupiček. In tako je prišlo do sklepa, da prevzame Hipotekarna banka palačo Slavenske banke za ceno 12.000.000 Din, da pa mora konkurzna masa od te kupnine in še pred efektuiranjem pogodbe položiti v Beogradu

2.000.000 Din iz naslova stroškov. Poleg teh »stroškov« v znesku 2.000.000 Din bi se naj izvršil pri neki banki v Beogradu, in sicer v dobro neki neimenovani vsebi.

Kupnina za palačo bi torej ostala ista ter bi konkurzna masa ne dobila več kot 10.000.000 Din. Razlika bi bila le v »stroških«, ki naj bi znašali preko 165% kupne cene. Kdo bi dobil te stroške, kdo naj bi bila ona neimenovana oseba, ki bi dvignila to horendno vsoto, katere se ne more nazivati več z imenom provizija, marveč zasluži povsem drugo, mnogo lepše ime?

Kot rečeno, govori o tej kupčiji, ki jo je nameraval in tudi sklenil upniški odbor, pa je konkurzno sodišče menda ni odobrilo, ves Zagreb, zlasti pa oni ljudje, ki imajo najboljše zveze z upniškim odborom in kojih informacije so absolutno zanesljive, tako zanesljive, da se upamo kljub tiskovnemu zakonu iznesti to kupčijo v javnost. Povdariti je treba pri tem zlasti dejstvo, da določa konkurzni red, naj se prodajo nepremičnine, ki so količkaj vredne in tvorijo torej aktivno postavko konkurzne mase le v koncem postopanja in seveda le v obliki, ki jo predpisuje izvršilni red za javno prodajo. Kje je torej vzrok, da se je hotelo v tem slučaju forsirati prodajo bančne palače, ki pravzaprav edina donna konkurzna masa nekaj čistega donosa. Stavbna vrednost palače znaša ca. 15.000.000 Din in bi bilo za konkurzno maso gotovo boljše, če bi se vzela zaenkrat samo hipoteka na to poslopje, ki krije s svojimi donosi velik del režij konkurzne uprave. Razven tega pa ima konkurzna masa nebroj drugih, popolnoma za vozežih podjetij in nepremičnin, katere bi bilo res treba čim prej in za vsako ceno prodati, ker tvorijo le balast in ne donajajo niti pare. O likvidaciji teh aktiv pa se ne čuje ničesar!

Podrobnosti iz delovanja upniškega odbora in njegovih stroškov bodo sledile, kajti upniški odbor je samo organ konkurznih upnikov, upravlja torej tuje imetje, in sicer imetje onih nesrečnih vlagateljev, ki so zapuili svoj denar propadlemu zavodu, ki so ta svoj denar vložili le vsled zločinske propagande, ki se vršila za ta zavod še v času, ko je bil že visoko pasiven. Vsa posamezni član upniškega odbora odgovarja za vsak korak in vsak sklep tega odbora, vsak član je mo-

ralno odgovoren za delo celega upniškega odbora in se ne more oprati z izgovorom, da je bil preglasovan. Če upniški odbor postopa nepravilno, netrgovsko in ne izključno v interesu upnikov, potem je žalostno, če se ne najde mti en član upniškega odbora, ki bi proti temu v javnosti in makar s svojo demisijo remonstriral. Kot zaključek tega prvega članka naj sledi samo še sledeče vprašanje, na katero naj upniški odbor poda javen odgovor:

Slovenski člani upniškega odbora so izjavljali javno, da bodo za svoje delo zahtevali je povračilo gotovih izdatkov in razen tega primerno, že v naprej navedeno provizijo. Ta njih obljuba je bila tudi v skladu z določbo hrvatskega konkurznega reda, ki pravi, da morejo zahtevati člani upniškega odbora »naknada stroškova i omanju nagrada za osobiti trud«. Pojem določbe »omanja nagrada« precizira konkurzni red tako, da se pod tem izrazom ne razume »primerna nagrada«, marveč samo »njeka nagrada«, ki jo določi konkurzno sodišče po zaslujanju konkurznega komisarija v razmerju višine konkurznega imetja.

Ali je res, da so položili člani upniškega odbora kljub goreni svoj obljubi in kljub goreni določbi konkurznega reda za svoje delo račun preko 1.000.000 Din in je bil njih račun po sodišču priznan le s ca. 10% zaračunanih zneskov? Ali je res, da se je nanašal ta račun le na dobo 3 mesecev? Upniški odbor naj tudi javno pojasni, koliko znašajo pristojbine slovenskih članov odbora za posamezne seje v Zagrebu, koliko torej dobi posamezni slovenski odbornik za udeležbo pri vsaki seji iz naslova stroškov ter pristojbine za udeležbo pri seji?

Če ta odgovor ne bo podan javno do 26. IV. 1928, bodo sledila nadaljna, morda še bolj neprijetna vprašanja. Razumljivo pa mora biti odgovor popolnoma točen in podprt s številkami in se ne sme upniški odbor zavarovati na tak način, kot v svoji zadnji objavi. Upnikov ne briga, če so stroški »primerni« in odobreni po konkurznem sodišču, upnike, ki imajo terjati od konkurzne mase ca. 88.000.000 Din, zanima predvsem to, koliko bodo od teh svojih ogromnih kapitalij zgubili in koliko te zgube bo šlo na račun konkurzne uprave oz. onih mož, kateri nastopajo kot pooblaščenca teh slovenskih upnikov.

E. V.:

Blgarski ideal za uedinenje!

Istorija južnih Slovena in njihovi ratovi bili oni medusobni imperialistični ili osvoboditelni predstavljavati logična beriga od brzo raspa-

len entuzijazem ne obrazložen s svetskite zadači i ciljevi, kako i velikata rol na Balkana u pogledu blizkija istok; voeni entuzijazem

LISTEK.

—
TONE KAMENJAK — B. Z.:

GLAS KRVI...

Bilo je lamsko leto kakih dvajset dni po onih demonstracijah, ki so v Dalmaciji in posebno še v Dubrovniku jasno pokazale našo nevoljo nad izzivanjem Italijanov in dalmatinskih italijanašev v Trstu.

V nekem selu blizu Ilirske Bistrice na italijanski meji je stala v zboru miličarska četa. Sami mladeniči kakih osemnajst let. Med njimi je opaziti poleg izzetih in temnih obrazov tudi še popolnoma otroška lica. Zlo in dobro; toda več zla nego dobrega. Mnogi vprašujejo pogledujo centuriona in ko bi jim v tem hipu kdo prislulnil, bi čul šepetanje: »Ča nas ovo zovu?« ali »Kaj hočejo zopet od nas?«

Naše besede. Toda z njimi se govori le šepetaje ali ko v hipnem razburjenju človek pozabi, da je

»miličnik« in da dobiva po 18 lir na dan.

Centurion zapove »mirno«. Po običajnem uvodu o fašizmu in materi Italiji, ki ga je polovica od njih čula že stokrat, druga polovica pa ga sploh ni razumela, je rekel približno to-le:

»V Dalmaciji kličejo proti nam in mučijo naše brate. K sreči pa smo izvedeli za imena nekaterih krvnikov italijanstva v Dalmaciji. Istočasno pa smo dobili ta no, poudarjam ta no, zapoved, da naj vsakega od njih ubijemo, ako bo prekoračil granico ali nam kako drugače prišel v pest. Zato...«

Med tem je razvil neki papir in pričel čitati imena teh »krvnikov«. Nekateri v zboru so prebledeli. Nihče ni tega opazil, oni pa so čutili, da jim srce hitreje bije. Poizkušali so udušiti glas srca in pozorno so pazili. Po vsakem imenu so se oddahnil, da so s tem večjim trepetom pričakovali naslednje. Ko je bilo prečitano zadnje ime, jim je bilo kot da so osvobojeni velikega bremena.

Vsi razven enega. — Samo eden je pri zadnjem imenu še strašnejše prebledel in v strahu, da bi se ne izdal, zaril zobe v ustnice.

Takoj, ko so se razšli, je tudi on odšel v vojašnico milice in legel na posteljo. Zaril je glavo v blazino in delal se je kot da bi spal. V njegovu duši pa se je med tem odigravala borba, kakršne še ni nikdar čutil.

»Osemnajst lir in — streljanj naj nanj? Kot Judež. Da, on je izdal za trideset. Trideset srebrnikov — osemnajst lir. Toda Jezus ni bil niti Judež brat. Tudi moj brat mi je nekoč rekel, da sem Judež.«

In spomnil se je tega. Brat je prišel nekoč skrivaj domov. Ko ga je videl v črni košulji, mu ni dal niti roke. Samo nekaj je zamrmral. Da, sedaj se spominja, rekel je »Judež!« Zamrmral je predse, da on ni mogel dobro slišati. Toda sedaj čuje. Judež, Judež. — Pozneje je prislulkoval bratovemu pogovoru z majko. Brat je plakal in majka je plakala. Govorila je:

»Ni sam kriv. Oni so krivi — vedno njihova šola — vedno puške

— vedno na ulici z njimi. Ni mogel postati drugače. Saj je ostal skoraj nepismen. Prokleta vojna in prokleti oni — oni so krivi.«

»Vem mati, on mi v duši zloben. Oni — vem. A ne morem.«

»Ni jaz, ni oče. Oče ga je pretepel, ko je oblekel črno košuljo. Odgnal ga je od hiše, da se tri dni ni vrnil. Toda dali so mu i srajco i puško — oni prokleti. Tudi mene boli. Ti veš to, starejši sin si. Bodi pameten, tudi on je moj... Nikar...!«

»Ne morem — jutri se vrnem...«

In brat je odšel. Pri slovesu mu je dal roko in ga poljubil. Poljubil njega v črni srjaci.

Spominja se vsega. Spominja se, da je tedaj skoro zaplakal. Saj mu je brat. Ni vedel zakaj mu je bilo težko. Da je tedaj njegov brat rekel: »Pojdi za menoj!«, bi bil šel brez obotavljanja.

To pa je trajalo samo nekaj časa. Prišel je zopet k onim in pozabil je na vse. Ponošen je bil, da ima puško in da dobro strelja. In po cele noči je z onimi prepeval:

svojestven na volna slovenska duša, slabo zasnovan na opšti težni a još daleko na imperativi politički — medjunarodni ili pak socialni takiva.

Vojni započnati s gramadem uspeh, a svršvani s teški materialni i kulturno-socialni posledici.

Balkanskata vojna protiv Turska objavena esemta 1912 god. po opšti ugovor s Srbi, Crnogorci i Grci, hojato u prvi moment donese mečtana svoboda i lavri na osički saveznici zavriš s krvava bratovilačka vojna na Bregalnica 1913. god.

Prirodna stvar, gramadnjija voeno politički aktiv, hrovsi perspektive, osvoenite dolini na plodni Vardar. Struma i Marica, primamlivija hinterland (zaledje) na hosmosnija Solun, istoričeskija slovenski nagon sugeriran posle avanturičkih krstaški vojni za gospodstvo nad Carigrad s edna strana, lukava i koncepcionarska politika na kulturnija zapad, realizira od — davna zamisljenata politika na Habsburgite, a na Balkanskija savez — krah.

Naravno, da gospodstvoto na Turskata imperija posle Balkanskata vojna čustvitelno be slomljeno, te ostanaka gospodari na Carigrad s malka teritorija od Trakija. Teškite materialni politički priliki, neprestano i sistematsko razduhvane na Balkanskata neugasnala ošte žaravica, rodi neobuzdanija revanž za krvavi o istorija s ništo ne opravnici borbi i imperialistični stremeži u osički saveznici Svetskata vojna, velikija Slovanski ekzamen dade skupo plateni pouči (nauk).

Najnovata jugoslovenska istorija poznava edno krupno sbitje edin svetao datum — proboja na Dobropolje. Nie skromni ratnici i savremeni na tova svetlo delo slabo poznavame stvarnata i dlboka istorija na tozi Dobropoljski probiv za kojto veče 10 god. taka često se piše. Bdeštata objektivna bratsko slovenska istorija ne šte zabravi, da konstatira kakvo probiva na Dobropolje e ne samo vojnička pobeđa, a opšta takava na mnogobrojnite ratnici za Jugoslovensko Uedinenje s edna i druga strana na Dobropoljskija front. Pobeđata na Dobropolje ima svojata dalečna pozadina — konflikta na seljanite u Blgarska i kralja Ferdinanda Koburg, te beha več dovolno organizirani i prilično zastpeni u parlamenta kogato ne umrelija tehen (njihov) voditelj i velik slovist Al. Stamboljski zaplašil Ferdinanda, če glavata mu šte padne, ako toj prihvati nova avantura i otiđe na stranata na centrahite sili. Kralj Ferdinand 30 godišno zlo za jugoslovenstvo i černa nesreča za blgarski narod pohopi prvi te voditelje na selsko-zemledelskoto dviženje (čuvenata prisda na Stamboljski i drugarite mu na 101 god. teška robija) s razvezani rce pretrpje nova avantura, za kojata toj plati skpo s

bombe, bombe in quantita...«

Poslali so ga na mejo z osemnajstimi lirami na dan.

Danes so mu zapovedali, da ubije svojega brata. Mogoče bi v druge še streljal, toda sedaj se je v njem nekaj prelomilo. Pred očmi so se mu vrstile slike.

Premišljal je: »Tudi Malik je prebledel. Mogoče ima tudi on koga tam prek. Do danes sem mislil, da ne zna niti slovensko. Čul sem ga, ko je pozneje vprašal Bizjaka: »Kaj bi bilo, da so tudi njega prečitali? Mogoče je še kdo?«

Vzdihnil je in se zopet zamislil. Spomnil se je na graničarja Jovana, ki je nasproti njemu običajno stražil jugoslovensko mejo. Večkrat sta govorila. »Kaj mi je onega dne rekel?«, je premišljal dalje. Takrat, ko se je ujel za obmejni kamen mi je rekel, da bodo prišli z njim v Trst. Ali oni v Trst ali mi v Beograd. To je rekel. On misli, da jaz nisem Italijan. Pripovedoval je, da je tudi on moral pod Bolgari biti Bolgar. Da sem jaz istotako Srbin kot on. In rekel je, da to je

koronata si, detronira i pobejna u Nemačka. Trebaće togava vratiti na Sofijskija centralni zatvor široko da se otvorat i pojavi borčeskata i ošte ne slomljena figura na Stamboljski. Sbitiata togava u Bigarska se nižeha s filmska brzina očerašnite pritvornici Stamboljski i R. Daskalov samo za dva dana organiziraha i oduševih razbuntovalata i otpošta vojska i o Radomir proklamiraha slabo čuvenata i s kratki život Radomirska republika, kojato

A. VERBIĆ:

Krvavi milanski sejem.

Milan je zapisan na stranicah historije Savojske dinastije s črnimi črkami. Saj je bil leta 1898. sedež protimonarhističnih nemirov, ki so zavzeli zelo širok obseg in resno ogrozili temelje Savojscev. Ti nemiri so bili potlačeni le z odločnim vladnim protinastopom, ki ni štedil z bajoneti in aretacijami. Odsev razpoloženja teh revolucionarnih protimonarhističnih mas je bil nato 28. julija 1900 atentat Brescia na Humberta I., ki je izdihnil par trenutkov po usodnem revolverskem strelu.

Ko je hitel čez čas iz Milana v Monzo na kronanje sedanjih kralj Viktor Emanuel III., je bila njegova kočija obdana na gosto s telesnimi stražniki, ki so čuvali in očuvali visokega potentata pred reprizo usode njegovega očeta.

Razpoloženje naroda je bilo tedaj vse preje, kakor ugodno za monarhijo in v enem italijanskih mest je sedel mlad ljudskošolski učitelj in pisal ostre, revolucionarne članke proti nositelju krone in javno zagovarjal atentatorja Brescija, ki je prestrelil mit življenja očetu-kralju — Humbertu. Bil je ta učitelj — današnji diktator in prvi pouzdanik krone — Benito Mussolini.

Dvajset let pozneje se je peljal kralj združene Italije — Viktor Emanuel III. pod žarki spomladanskega solnca v cerkev, da prisostuje maši za pokoj nenadoma preminulega očeta. Zopet je bila njegova kočija na gosto obdana s čuvarji in ob desni mu je jezdit njegov največjejši pribočnik. Kralj je poznal svoje verne državljane in zasledoval kroniki atentatov na mednarodne vladodržce, pri katerih so se vedno izkazali Italijani kot pasionirani atentatorji izza ledij. In ko je slavnostna kavalkada z zlatom okovano karoserijo prijezdila do cerkve so počili revolverski strelci. V prahu se je zvijal pred kraljevo karoso njegov krilni pobočnik. Krogla namenjena Savoju, je podrla pobočnika in mu prebila vretence.

V zemlji je vstal vihar ogorčenja proti atentatu in v Kvirinal so tiste dni vozili z vozovi netežete udanostne in čestitne brzojavke. Med njimi je bila tudi nekaterih socialdemokratskih poslancev, ki so upravičeno čestitali k srečni rešitvi najustavnejšemu kralju Italije.

V Milanu pa je grizel jeze prežeti redacteur in voditelj levega revolucionarnega krila socialdemokracije — Benito Mussolini pero in pisal krvave protimonarhistične članke, zagovarjal atentatorje in izposloval izločitev poslancev-socialistov, ki so se tako daleč izpozabili, da so čestitali monarhu k spasitvi iz smrtni nevarnosti.

Dvajset osem let po nastopu vlade je odjeknila iz Milana za Savojsce zopet Niobina pošta in se pomešala z vzklikanjem tisočglavih množic, ki so pozdravljale kralja junaka in

rekel: »Stisni dušu i čuti. Biće bolje!« Zakaj mi je vedno tako dobro, ko stražim pri mejniku. In zakaj se tako rad pogovarjam z Jovanom? Dober je in vedno mi pripoveduje o Milošu Obiliću. Ravno tako kot ded čita včasih kaj iz Kačiča. Rad me ima in govori z menoj kot z bratom. Skoraj bi mi bil lahko oče. On srbini, jaz Italijan. Jaz Italijan... a... mogoče... ne, nočem na to misliti. Jovo čuva tam, a jaz tukaj. Moj brat in Jovo sta tam, a jaz tukaj, na tej strani.«

Šele sedaj je opazil, da mu je graničar Jovo dražji, mnogo dražji od ostalih tovarišev.

»Ako pride do vojne, bom moral streljati v Jova. Jaz v njega in on v mene. Ne, on ne bi v mene. On misli, da sem njihov. Tudi o komitih mi je pripovedoval. In on — moj brat — morda je tudi on komitaš. Jovo mi je pripovedoval, da so komitaši tudi izšolani ljudje, ne sa-

ne enaše nito minut svobodno vreme za čakanje i trebvaše, da dogoni i nakaže vinovcitate za katastrofalnata avantura i tehni agenti, no uvi odstopajšti Nemački vojski u blizini Sofija (okolo Vladaja) dađaha rešiteljen otpor prvome Bigarskome republikanski i narodni vodja Stamboljski, kadeto padnaho 4000 negovi drugari na rodna zemlja za naš slovisti (Slovane) i ratnice za bratsko Jugoslovensko Uedinenje.

vojaka. Da je to v resnici, pričajo oni, ki so ga videli edino mirnega sredi vsesplošnega kaosa po caporettski tragikomadiji, kjer ni bil zajet s svojimi brezglavimi vojaki; vsaj kot pravijo nekateri, največ po zaslugi gotovih habsburških krogov, katerim ni šlo v račun toliko ponižanje katoliške dinastije savojskega križa in zvezde. Prišel je v Milan, da ob sviranju kraljevega marša in giovineze, med pokanjem pri Vittorio Venettu s slavo ovenčanih topov, vihanjem trikolor, katerih senca sega z v historiji nenadkriljivim zaletom zavzetih skrajnih meja na Monte Nevosu, Tricornu in Brennerju vriskanjem naroda, prezentiranjem slavnih regimentov, ejaalanjem črnosrajniških baonov, do tal priklanjanjem industrijskih mogočnejev — otroci Sejem Zmage.

Vse je bilo tako točno in teatralno natančno pripravljeno, kakor je mogoče le v visoki šoli teaterske režije — fašistovski Italiji. Klapalo je vse, kot ura od lesenih kulis slavnostnih triumfalnih vrat, pa do bele oprane kravate zadnjega balističnega prodajalca platna in na novo osnaženih v pomladansko jutro se ponosno bleščočih gumbov karabinerjev. Svet se je divil in Italija, ki je že ni, ki še bo, je bila ponosna.

V hipu, ko bi mel triumf doseči višek, je počilo. In pred hipom še tako dobro zasnovana komedija se je izpremenila v eno najstrašnejših tragedij svetovne povestnice. Via triumfale se je v hipu izpremenila v krvavo bojno polje, na katerem je umiralo med vpitjem bežečih, grgranjem umirajočih, preklinjanjem težko ranjenih ducat Italijanov od najnežnejše pa že v leta prihajajoče starosti. Kjer je ležalo še pred trenutkom v počast kralju potreseno cvetje, so se kadile krvave luže, krčila v konvulzivnih krčih trepetajoča telesa, mešalo s pocestnim prahom drobne otrok in možgani vojakov — čuvarjev reda in miru. Sinje bela triumfalna vrata so bila na debelo oškropljena s krvjo.

Kralja so za hip zadržali in skušali pospraviti naglo sledove krvave morije. S peskom so posuli krvave madeže, z vodo oprali okrvavljena triumfalna vrata in z avtomobili tujih diplomatskih predstavnikov odpeljali v diru mrtva in ranjena razmesarjena trupla. Jugoslovenskega ni bilo med njimi, ker je na Sejmu zmage poseben paviljon »Neodrešene Dalmacije«. Tudi svoje vrste omen.

In nato se je vršila otvoritev. Brez fanfar in pokanja topov je otvoril Il Re Sejem zmage in naglo hitel s svojim malim korakom ter povešenim pogledom preko razstavnih prostorov, ki naj bodo dokaz za dela nove fašistične Italije.

Ko se je vračal iz sejma, je krvavi štulat prelite krvi pronicel nomo kmetje. Ne štedijo in se ne boje ničesar.

Prikazala se mu je slika, radi katere mu je vztrepetalo telo. — Noč. Dva se plazita. Bombe v rokah in nože med zobmi. On straži. Dvigne tiho puško in pomeri. Pok in vzdih. Okrog njega se zberejo drugi miličniki. Centurion mu častita in obrača ranjena komitaša.

Jovan in brat!
Še sta živa in gledata ga... Jovo ima solzne oči. Brat pa govori — kri mu prihaja na usta — umira:

»Brate... Judež... materi ne reci...!«

Mati, tudi njo vidi!
Strese se po vsem telesu in vstane. Poravna odejo in gre ven. Z odločnim korakom stopi v pisarno in pozdravi komandanta.

»Od danes naprej ne služim več!«

vo nasuti pesek in kralj je stopal preko krvavih rož med svoj narod...

Pravijo, da je Viktor Emanuel III. moder in razsoden mož ter da zna v usodnih trenutkih odločno nastopiti za spas naroda, ki mu kraljuje. Tako, da je postavitev fronte na Pivvi poleg stropic angleških in francoskih divizij največ njegova zasluga. Ako je ta trditelj upravičen, potem mora Viktor Emanuel III. prečediti globino strašne milanske tragedije, kjer je pisala roka Usode s krvjo italijanske dece dinastij Savojscev in Italiji Mussolinija! Mene teke! fares! in gorje njemu, Italiji in vsej civilizirani po miru hrepeneči Evropi, ako ne bo nastopil tako, kakor je edino potrebno ter rešilno.

Atentat v Milanu ni bil delo blaznih fantastov, mračnih podzemeljskih komunistično anarhističnih elementov, nego eden poslednjih živih varnostnih ventilov na že do eksplozije nabitega italijanskega kotla!! Ruska revolucija je dovolj eklatanten primer, kako daleč privede zatiranje državljanske svobode, ki je danes v Italiji povsem izbrisana iz slovarjev. Gorje Italiji, dinastiji in italijanskemu narodu, ako ne bo po tem krvavem milan-

Poglavje o zaslužnih možeh.

Te dni je slavila Praga spomin našega velikega bojovnika Juraja Biankinija. Na posmrtno slavo se je sešel cvet češkega narodnega občinstva, ki mu ime velikega Jugoslovena iz dob našega skupnega narodnega boja ni bilo neznan. Slavnost je otvoril sam praški župan dr. Baksa — ki ga bomo imeli prihodnji teden priliko pozdraviti tudi v Ljubljani — slavnostni govor je imel dr. Kramar, ki se je spominjal velikih zaslug pokojnikov v boju proti Avstriji, njegovih temperamentnih govorov v dunajskem parlamentu. 40-letnega dela v našem Zadru, bojev za našo Dalmacijo, ki jih je vodil s svojim »Narodnim listom« in osebno agitacijo na tujem in doma. V Mandič je pokazal njegove zasluge za »Jadransko stražo« in pod vtisom njegovih besedi se je izpremenilo to posmrtno slavo v manifestacijo za naše slovanske ideale, za skupen boj proti vsem sovražnikom in za skupno delo — za naše morje. S tem je češka Praga lepo proslavila spomin našega velikega borca.

Tudi pri nas so listi prinesli posmrtnice — a po posmrtnicah je prinesel zagrebški »Obzor« s svoji 91. številki tudi grozne dokaze, da je ta veliki mož, ki je vse življenje nesebično deloval za naš narod in so mu nazadnje Italijani v Zadru razbili in uničili njegovo edino skromno imetje — tiskarno »Narodnega lista« — moral na stara leta medovati pri naših ministrih za milostno prisodo, ki mu je dolgo niso hoteli prisoditi, češ, da naj dokaže, kaj je storil za našo državo. S takimi ciničnimi opazkami so beograjski mogotci odbijali 70-letnega narodnega borca, ki je osivel v službi domovine. To so delali ljudje, ki so si med tem polnili žepce z narodnim denarjem in si gradili palače, pijavke, ki so se vsesali v narodno telo, krvosesi, ki so se vrgli na komaj porojeno Jugoslavijo, da se napijo nene mlade krvi, ljudje, ki jim je tuj vsak idealizem in poznajo samo se sebe in svojo porodico. Usoda tega neugnane borca je bila odvigna n. pr. od kakega Kumanudija,* o katerem se govori, da ima danes 80 milijonov premoženja — dasi po vojni ni imel ničesar — in katerega mesečni dohodki se cenijo danes na 70.000 Din, torej toliko na dan, kolikor zasluži komaj dobro plačan uradnik na mesec. Ako se uresniči zakon, da se

* To je tisti, ki je kot jugoslovenski finančni minister, ob času, ko so vsi pravi Jugosloveni in Nemci hoj kotirali italijanska letovišča, šel v Opatijo upravljat jugoslovenski denar. To je bilo ob času, ko je borec za naše morje Juraj Biankini, medoval — za svojo zasluženo pokojnino. Isti gospod ni hotel odložiti ministrskega portfelja, ko je postal beograjski župan — zato ni čuda, da ima pare in nima smisla in časa za narodnega idealista.

L. Mikuš
Mestni trg št. 15.

TVORNICA DEŽNIKOV.
Zaloga sprehajalnih palic.

skem Sejmu šel v se in spokorno krenil zadnji hip na novo pot demokracije in sporazuma z evropskimi narodi.

Sedaj je poškopila kri milanski žrtev samo često zmage, in je številno žrtev še moči šteti na prste. Ako pa bo trenutek spasa zamujen, potem bodo tekli po zemlji Danteja, Tarquata Tasso, Mazzinija, Leonardo da Vinzija, Rafaela Buonarrotija fra Angelika, potoki krvi in število žrtev bo šlo v visoke tisoče, kakor pred desetimi leti v nesrečni matuški Rusiji, kjer je tudi veljal izrek: »Car se lahko moti! Njegova volja in želja bodita zakon!«, dokler ni zagorel krvavi vseuničujoči požar revolucije od Vladivostoka pa do Petrograda.

Mi te grozne tragedije italijanskemu narodu, kakor smo principelni nasprotniki njegovih metod, ne želimo in upamo, da bo šel ta grenki kelih mimo njega. Ako bo ta naša želja zaman, potem nam ne preostane drugega, kakor pregledati naše karabinke, da li so upajachi in zatvarachi v redu, ker bo preludje te tragedije Tretje Italije prav gotovo zaigran na kosu jugoslovenskega kaosa, kjer je vstal iz strelskih jarkov Satotina Mussolinijev meteor, kjer pa bo tudi za večno mrknil.

ima preiskati obsti vsem našim dosedanjim ministrom — o čemer mi zelo dvomimo, kajti doslej smo jih imeli 122, kar je svetovni rekord — bi prišlo na dan še marsikaj, kako so si polnili žepce oni, ki so odrekli pravico do državne pokojnine takemu zaslužnemu možu, kakor je bil Juraj Biankini. Pisma, ki pojasnjujejo to sramotno postopanje, je priobčil g. Ivan Hribar v zagrebškem »Obzoru« in človek, ki jih je prečital, je mogel samo vzklikniti: lopovi!

Ker teh pisem ni omenil noben slovenski list — »Jutr« menda zato ne, da ima več prostora za umore, »Slovenec« pa zato ne, ker je v službi te vrste ljudi — zato prinašamo nekaj odlomkov iz njegovih pisem, posebno zato, ker je več takih slučajev, ki jih poznamo. Toda, če beograjski vladodržci ne poznajo drugih predvojnih delavcev in borcev za našo državo, bi vsaj lahko poznali Juraja Biankinija. Je to bolelno poglavje naše vojovne zgodovine in obenem sramota za one, ki se jih tiče. In ti ljudje bodo sedaj, ko pridejo k nam Čehi, zopet imeli navdušene govore, ne da bi imeli le malo smisla za one ideale, ki so nas vodili do skupne zmage. Zato tudi vsi taki poseti in sestanki izzvene brez pravega uspeha, ker je od besed do dejanj zelo daleč in ker ni na odločilnih mestih ljudi, ki bi imeli smisla za naše skupno delo, oziroma so ljudje, ki nimajo smisla za ideje in zasluge Juraja Biankinija. Vsi lepi in veliki kulturni načrti se razbijajo ob nezmožnosti onih, ki o njih govore na slavnostnih pojedinih. Zato tudi tako klaverno izgleda 10-letnica naše svobode, ki jo slavi bratska češkoslovaška republika s svetovnimi prireditvami, kongresi, razstavami, festivali in kulturnimi ustanovami, pri nas pa ni za vse to ne smisla, ne časa, ne denarja, ker so mogotci izsesali državo, ki danes strada in umira, ker nima ne dela ne kruha. To je uspeh njihovega 10-letnega delovanja in, dočim oni »sede na vzvišenih svojih prestolih«, je moral pisati plemeniti borec Juraj Biankini sledeče besede, ki naj bodo za vselej dokaz našega poglavja o zaslužnih možeh:

Jesam li ili ne dostojan da me država poslije 50 godina poštenog nacionalnog rada i poslije nego sam svoj list, svoju štampariju — cijelo svoje imanje izgubio radi nje, a ne radi mog obrijanog brka — pristojno opskrbi u 75. godini? Je li to moje pravo ili nije? Ako nije, u ime Božje nek mi se kaže — i mirna Bosna. Ali nek samo svrše ove Tantalove muke.

Oprostite, dragi prijatelju, što Te ovako često uznemirujem, ali kako sam vidiš, teško mi je, a i mora da mi bude teško.

Uz najsrdačniji pozdrav
Tvoj iskreno odani Juraj Biankini.

Dužan sam danas da Ti javim, da je ovo peti mjesec, da ja ipak ne primam nikakve pensije, a da sam jutros dobio od bivšeg ministra g. Pavla Marinkovića pismo, po kojemu bih imao izgubiti i nadu da ću je već ikad i primiti. Uklapam Ti

Železnato vino

lekarnarja dr. G. Piccoli-ja v Ljubljani
krepča oslabele, malokrvne, odrasle in otroke.
Naročila točno po povzetju.

prepis glavnih tačaka tog Marinkovičevog pisma.

Ali se bojim, da se je zaključak ministarskog savjeta gdjeod zaturio ili zaboravio, što li, i svakako da nije stigao do ministra financija Kumanudija, niti da ga se on spominje, kada je onako mogao odgovoriti g. Marinkoviću. (Marinkoviću je ministarska financija kazao: »Ako Biankini nalazi, da ima pravo na penziju, onda neka podnese akt, kojim zatraži od države penziju i neka navede dokaz na osnovu kojega to traži, pa će on, ako ima zakonski razlog, tu penziju priznati.)

Ja sam više puta ovih 5 mjeseci otkada sam ostao bez pensije pisao u Beograd i pospešivao vršenje ministarskog zaključka, ali nikakva odgovora nisam dobio!

Smatrao bi poniženjem već ikomu pisati, a kamoli u mojoj 76. godini podnašati akte i znašati dokaze, kako to savjetuje g. Kumanudi da imam pravo pošteno živiti i neskapati od brige i od nevolje.

Gospodin ministar Pašić u martu 1921. bio mi je dužnao 10.000 kao prvi obrok za ošteću porušene mi štamparije i uništenog mi »Narodnog Lista«. Gosp. Ninčić preko Davidovića bio mi je lani obećao nastaviti te preduimove, ali nisam bio sretan više primiti ni pare.

Pitao sam, da mi se dade penzija za ministarsku službu i da mi se uračunaju ove tri godine što sam u Glavnoj komisiji za izmjenu novčanica u Dalmaciji; pitao sam nadalje da mi se mora isplatiti za porušenu mi štampariju i uništeni »Narodni List« od Talijana u Zadru — ali sve uzalud. Ljepih obećanja imao sam koliko ti drago. Svi ministri, koji su ove tri godine bili u Splitu — i nedavno dr. Janjić — svi mi obećahu povoljno riješenje i jednog i drugog pitanja, ali ipak ništa ne biva. Ja moram užasno da moralno trpim, a materijalno ništa manje. S ovom cilom zimom moram stajovati u malo pristojnoj sobi, bez peći, goraj nego li je bila moja djačka sobica, kad sam ovdje učio gimnaziju prije 60 godina. Moja rubenina, u obće moja garderoba je izderana i u defektnom stanju, nemam nikakva komforta u životu, i vjeruj mi da želim samo da me Bog čim prije dignu i da moja tragika svrši. Da sam mlađji i da imam sredstva pokrenuo bih opet »Narodni List«, ili bih pošao bratu u Chicagu, koji me toliko moli i zove. Htjeo bih počti, a nemam snage da se odlučim i da ostavim ovu domovinu, kojoj sam od prve moje mladosti dao sve što sam mogao.

Ne znam sam, što bih imao da učinim. Pokušao sam sve moguće. Možda nema ministra, kome nisam pisao da se zauzme da moje pitanje bude pravedno i pošteno riješeno. Izim Davidovića, Lazarevića i čini mi se i Marinkovića, nitko drugi nije se udostojio ni da mi odgovori. Otrag nekoliko vremena, po naputku dr. Janjića, pisao sam bio i Pašiću. Ni od njega odgovora! Ljudski prirodni ponos ne dopušta mi već da se ikomu obračam. Nek se moja sudbina vrši! — Ne zavidim ničiju sreću. Ali kad vidim, da su u Beogradu znali riješiti mnoga pitanja puno teža nego je moja — na primjer, dr. Baljak iz Zadra nedavno je imenovan članom Državnog Savjeta i poslije 3 dana penzioniran punom penzijom — onda me ljuto u duši zaboli i čutim se pravedno ponižen i uvrijeđen.

Savjetuj mi što da radim, pomoz mi, ako možeš, jer poslije 3 godine borbe za ovo moje pravedno pitanje, sile mi padaju i bojim se da dalje izdržati neću moći. Moja je moralna tortura već nepodnosiva. Da mi je od narodnih dušmana, od kojih sam u životu mnogo pretrpio, ni po jada! Ali da me smrtni led biče odkud bi me žarko sunce imalo grijati, — to me živo boli i samu mi

Jamci Vam
JAKOST
PRISTOJNOST
Polinska cikorija!

pamet za čas zamračuje. I sam sebi ne verujem, da sam se pod ovako nesretno zvijezdom rodio i da samo za me rođena braća nema srca.

Jutros pol sata prije nego mi je stiglo Tvoje milo pismo 2. o. mi. — primio sam od ministarstva inostranih djela D. 5000. Neko je podpisan u ime ministra inostranih djela, ime je nečitljivo, ali Hristić nije. I ne kaže se, da mi se to šalje na račun

odštete za uništeni mi »Narodni List« i štampariju, nego kao »pripomoć«, što mi nije baš drago. Ali eto, čovjek valja da se ustrpi!

To so torej naši kulturni dokumenti. Ne edini in ne vsi. Mnogo je še skrilih. Mislimo, da so vnebovpijoči dovolj, da vsi nacionalisti delamo na to, da se vsaj v 10. letu očisti država od gospodarjev, ki tako spoštujejo naše zaslužne može.

Na novo pot!

(»Tri načela nas morajo voditi v bodočnosti: en narod, en vladar in ena država od Beljaka do Soluna ter mnogo, mnogo svobode...« — Jan. Ev. Krek).

»Desetletnica ujedinjenja je pred vrati. Zato naj se napravi to ter odpravi ono.« Taki in podobni so prvi pozdravi nekaterih naših politikov bliža očemu se prazniku ujedinjenja. Tudi nacionalisti smo istega mnenja, le da smo nekoliko bolj temeljiti in si ne želimo samo odprave. Glavnjače in naprave kake nove vlade, marveč hočemo, da se zlo iztrebi pri korenini — da postane deseta obletnica mejni kamen, ob katerem naj se začne nova pot, ki bo vodila jugoslovanski narod v boljšo in srečnejšo bodočnost.

Leta, katera smo preživeli v skupni državi so bila dovolj dolga, da se je v njih (vsaj v glavnem) odpravilo ono zlo, katero je nujna posledica vsake vojne. V teh letih je bil ves boj koncentriran na obstoj države, ki se je izkazala dovolj močna, da je spokorila razne »snovalce« samostojnih republik in avtonomij. Z vstopom v novo desetletje pa bo nastopila nova doba, katera bo morala temeljito rešiti predvsem narodnostno vprašanje in to v smislu nauka pok. Kreka: »Pomni Slovenec, Srb, Hrvat, da si sin enega slovanskega naroda na jugu Evrope, da ti spominaj na to enakost ne more vzeti nihče, ako si ga sam ne daš vzeti. Pomni: majhen si, s separatizmom pa se delaš še manjšega in ta separatizem ti je zapreka kulturnega in gospodarskega razmaha v beli svet.« Te besede so danes pozabili tisti, ki bi bili v prvi vrsti poklicani, da jih ohranijo v spominu. Nasprotno pa so se mnogo trudili ravno ti, poleg nešteti drugih, da zatro jugoslovenstvo ter ožigosajo one, ki »si niso dali vzeti tega prepričanja.« kot izdajalce Slovencev. Srbov ali Hrvatov, karkoli so pač bili. V svoji brezmejni zlobi in zaslepljenosti niso hoteli vedeti, da negovanje debila in korenin, koristi predvsem vejam samim — ne pa škoduje. Tu je izvor vsega zla v naši državi. Iz nje izvira partizanstvo, ki v gnusni medsebojni borbi slabi zunanjo odpornost naroda, v veliko veselje naših sosedov ter išče koristi zgolj za svojo stranko, o najboljšem slučaju za svoj »narod«, katerega že ima v zakupu, pri čemer pušča v nemar vse ostale »narode« in pristaše ostalih strank. Kaj se je treba po-

tem čuditi, če pokajo danes bombe po Makedoniji ter hočejo tudi nekateri v Rimu bivajoči plemenitaši iz Črne gore priti na svoj račun?

Slep je kdor ne vidi, da je Avgijev hlev poln do stropa.

Pred kratkim se nam je zdelo, da so to uvideli vsaj nekateri politiki. Prezrli pa so dejstvo, da morajo biti pri takem podvigu, ki se bori za izboljšanje razmer v ceeli državi zastopani ljudje iz vseh krajev naše kraljevine, skratka da mora biti tak podvig organiziran na jugoslovanski podlagi. Šele na tem temelju osnovana fronta bi potem lahko rešila tudi druga vprašanja. Tako pa bodo opoziciji na brže ostale besede. Vladi pa — vlada, Resnica, da so se te akcije udeležili i Jugoslovenci i mnogi ljudje s precej čudnimi pojmi o jugoslovenstvu, (e povzročila reakcijo pri onih jugoslovensko orijentiranih, ki so pristaši vladnih strank, ki si pa ravno tako žele enakopravnosti, kot želi to opozicija. Ti in oni pa se puste voditi v prvi vrsti od interesov njih strank, da se ne znajdejo na skupni fronti, ki bi enkrat za vselej potegnili Jugoslavijo iz materijalističnega vrtinca, ter poskrbela enako za vsakega državljanca, pa naj pripada srbskemu, hrvatskemu, slovenskemu ali makedonskemu plemenu ali katerikoli stanu, ker bi jo vodilo vzvišeno načelo: en narod, enake pravice, enake dolžnosti.

V osnovanju te fronte pa vidimo nacionalisti tudi prvi korak k ureditvi narodnostnega vprašanja. Vsi naši tozadevni predlogi pa so do sedaj naleteli na gluha ušesa. »Ker očče ta, ne morem jaz in obratno.« V resnici pa tega niso hoteli nekateri gospodje, ker so se bali, da ne bi s tem izgubili kako s separatizmom prežeto ovčico, ter tako prepustili svoj trdnj stoječi stolec bodoči negotovosti.

Veliki dogodki zahtevajo velikih trenutkov. Ali ni desetletnica ujedinjenja dovolj velik trenutek (za vsakega, ki pojmuje njeno bistvo), da preseka vse verige sentimentalnosti in se združi z ljudmi istega mišljenja tudi tam, kjer bo to kaj koristilo državi in narodu, kjer bo sen zadobil konkretno obliko. Zgodovina je pokazala, da iz velike razcepjenosti vodita samo dve poti. ena v tesno edinstvo, druga v propast. S to zavestjo v srcu mora pripravljati in započeti novo pot vsakdo, kdor boji ljubi Jugoslavijo kot svojo stranko.

A. VERBIČ:

Maršal Caviglia in italijanski debakel pri Kobaridu.

Nemški general Kraft von Dellmensingen je napisal zelo interesantno knjigo »Der Durchbruch am Isonzo«, v kateri prav pošteno okrcava italijanske figarje in vojsko italijanskih herojev. Z ozirom na to objavlja znani italijanski maršal daljši odgovor v reviji »Nord und Süd«, v katerem zagovarja in pere slavo zmagovalcev pri Vittoriju Venetu. Ker je ta playdor prav interesanten, podajamo njega jedro i našim čitateljem, ki so imeli že itak priliko precej čitati v kolonah »Orjune« o tem porazu slavne italijanske vojske.

Zagovor sloni na sledečih ugotovitvah, iz kojih lahko razvidijo čitatelji, kako opravdava jo Italijani sramoto kobaridskega debacla.

1. Avstrija je zamogla spričo onemogljenja Rusije v letu 1917. transferirati čete iz ruske na italijansko fronto.

2. Italija je bila v svoji borbi osamela in prepuščena sama sebi. V vednih, elana polnih ofenzivah je izgubila cvet svojih sil — 350.000 mrtvih, dočim je Avstrija čuvala svoje trupe in postavila proti Italiji trupe s skoro nedotaknjnim efektinim stanjem.

3. Strategična situacija italijanske vojske je bila vedno opasna in zavisna od napada Avstrijev.

4. Ofenziva pri Kobaridu je Italijo povsem presenetila.

5. Italijanske trupe so bile številčno šibkejše od avstrijskih. Na 42 italijanskih je prišlo 40 avstrijskih in 7 nemških divizij v javini i 52 čet i 160 pušk, dočim je štela italijanska divizija 36 čet i 100 pušk.

6. Italijanske rezerve, ki so bile izsolane samo za napad, niso znale prenesti napada in so postale tako truma kaos razširajočih neoboroženecv.

7. Tolminska kotlina je bila za avstrijsko armado vezbališče.

8. Italijani so imeli zasedeno samo prvo obrambno linijo, ne pa druge in tretje.

9. Avstrijske in nemške čete so bile spočite, pripravljene in v popolnem efektivnem stanju.

10. Gen. avstro-nemških čet je napadel najslabše zasedene italijanske postojanke, kjer je stalo 11 centralnih državnih divizij proti 3 italijanskim.

11. General Cadorna ni dovolil pojačenje trup v ogroženem teritoriju, ker je trdno verčval, da bo

338 bataljonov, 2500 topov in 1134 minometalcev kos ofenzivi združenih sovražnikov.

12. Povelja se niso izpolnjevala, ki so bila predana nižjim instancam s strani Vrhovne komande.

13. Italijani so branili samo gore, doline pa prepustili naskakujočemu neprijatelju.

14. Italijanske trupe se niso mogle braniti po vrhovih, ker so videli, da je boj brezupen z ozirom na to, da so že odrezane od ozadja.

15. Zmešnjave v podeljevanju povelj, napačna razpostava čet in rezerv.

16. Odlaganje napada je ustvarjalo pri italijanskih trupah mnenje, da napada sploh ne bo.

17. Armada je povsem odpovedala, ker je bila do tedaj navačena samo napadati, ne pa se braniti.

18. Artilerija je štedila municijo za napad in zato ni streljala na prodirajoče avstro-nemške trupe.

19. Komandantu celokupne artilerije II. armade je bilo prepovedano odgovarjati na peklenški vzhajajoči ogenj avstro-nemških baterij.

20. Polki rezerv, ki so hoteli na pomoč ogruženim odsekom fronte po raznih etapskih cestah, so bili povsem zmešani in često hoteli v čisto druge smeri, kakor jim je bilo ukazano.

Vprašanje g. ministru notranjih zadev dr. Antonu Korošču.

V letu 1919. se je priselil v Jugoslavijo dne 29. oktobra 1899 v Idriji rojeni Ivan Tratnik. V letu 1920. je bil nato potrjen v našo armado, ni pa odslužil kaderskega roka, ker ni vložil opcije. Iz gotovo tehtnih vzrokov je odredilo sresko poglavarstvo v Kamniku z odlokom od 12. oktobra 1927 izgon Ivana Tratnika iz države ter naročilo, da se ga mora odpraviti preko meje prisilnim potom s prepovedjo, da se ne sme vrniti nikdar več v Jugoslavijo. Proti temu sklepu se je Tratnik pritožil na velikega župana ljubljanske oblasti, ki pa je pritožbo zavrnil. S tem je postal odlok sreskega poglavarja pravomočen. Vsled raznih intervencij je veliki župan zaenkrat sistiral izgon ter odredil najnatančnejšo preiskavo. Po izvedbi te uprav minuciozno vodene priskave je veliki župan ljubljanske oblasti, g. dr. Vodopivec ponovno potrdil izgonski odlok sreskega poglavarstva v Kamniku.

Iz katerih razlogov se je vse to zgodilo, je povsem irelevantno. G. dr. Vodopivec je veliki župan po volji SLS in je torej gotovo imel za svoj korak zelo tehtne vzroke.

Kljub temu pravomočnemu odloku pa se nahaja Tratnik še vedno v Domžalah. Vsled tega vprašamo javno g. ministra notranjih zadev dr. Antona Korošca:

1. Ali mu je gorenji slučaj znan in ali je res, da je dobil gori imenovani Ivan Tratnik v zadnjem trenutku in že potem, ko je veliko županstvo v Ljubljani vnovič potrdilo izgonski odlok sreskega poglavarja v Kamniku, državljansvo kraljevine SHS.

2. Ali je res, da je vložil Ivan Tratnik opcijo za naše državljanstvo šele pred kratkim?

3. Če odgovorjajo gorenje navedbe resnici, zakaj je bilo s tako naglico ugodeno opciji Ivana Tratnika, čeprav leži že leta in leta mnogo tisoč prošelj primorskih beguncev nerešenih v ministrstvu notranjih zadev.

Kronika.

NOBILOV POLET NA SEVERNI TEČAJ.

Polet generala Nobile, ki se je pripravljal v časopisu že cele mesece, se je nenadoma pričel. Start »Italije« je pospešil deloma milanski atentat, katerega razglabljanje v časopisju bi imel odhod novega udušiti, deloma pa italijanski general s svojim protektorjem g. Mussolinijem ni prenesel slavospevov preko-oceanskih letalcev in jih je hotel s svojim nenadnim in nepričakovanim odhodom prikrajšati na slavi.

Zavedajoč se slabe konstrukcije svoje zračne ladje se je Nobile že v prvi etapi svojega poleta izognil vsaki naporni vožnji ter je mesto prvotno načrtane proge preko Alp

Nogavice

iz prave ali umetne svile.

Vsaka dama ve, koliko veljajo njene nogavice, in radi tega treba paziti, da bodo zmeraj popolnoma v redu.

Z »RADIONOM« lahko perete nogavice kolikokrat hočete, one ne bodo nikdar izgubile svoj prvotni sijaj.

Eno pravilo je važno: Vedno je treba »RADION« v MRZLI vodi raztopiti, a potem nogavice izprati v mlačni raztopini. — Potem izprati s čisto vodo in razprostrti, da se suše.

S takim pranjem bodo nogavice ohranile svoj sijaj in svoj svilen izgled.

vzel mnogo daljšo pot preko Benetk, Ljubljane in Dunaja. Tako smo imeli tudi mi Ljubljančani priliko videti »Italijo«, ki je plula proti severu. Kljub temu, da se je izognil stalni nevarnosti v Alpah, pa ga je nad čehoslovaškim ozemljem doletela prva temeljita preizkušnja njegove zračne ladje, kot tudi osobja. V močnih vetrovih, ki so zajeli »Italijo«, je le ta popolnoma izgubila vsako orijentacijo ter se par ur nahajala v naravnost brezupnem položaju. Obupani Nobile se je že odločil za povrnitev v domovino, toda neizprosna usoda mu je ta načrt preprečila s tem, da mu je poslala močne vetrove v smeri, v katero se je prvotno odločil poleteti. Tako se je »Italija« znašla končno vendarle na cilju, toda v stanju, v kakršnem ni sposobna nadaljevati poleta. Na cilju — v Stolpu — sta delovala samo še dva propelerja, poleg tega pa je bilo zlomljeno levo krmilo. Fašistovska Italija, ki je hotela s tem zrakoplovom pokazati Nemčiji vzoren izdelek italijanske industrije, je doživela blamažo kot redko kedaj. Vsi strokovnjaki, ki so si ogledali »Italijo«, so soglasno mnenja, da zrakoplov ne odgovarja najvažnejšim principom zrakoplovne tehnike, da pa še posebej ni sposoben za tak polet, kot si ga je zamislil general Nobile.

Značilen pa je bil tudi sprejem, ki so ga doživeli Italijani ob svojem prihodu v Nemčijo. Prebivalstvo deloma razburjeno vsled strahotnih, toda objektivnih poročil o lahkomišelnosti in nadutosti, ki so jo pokazale fašistovske oblasti, v prvi vrsti pa general Nobile sam, deloma pa vsled nasprotstva do Italije, ki ga je fašizem ustvaril z nečloveškim ravnanjem z narodnimi manjšinami v svoji državi, ni zamudilo nobene prilike, da bi ne pokazalo oficijelnim predstavnikom zatiralcev svoje globoko zaničevanje. Italijani se niso smeli pokazati v nobenem javnem lokalu in niso bili niti postreženi v hotelih, kjer so iskali prenočišča. Prispeti je morala celo iz Berlina močna četa policije, da je čuvala italijanske brodolomce pred ogorčnim narodom.

Tako je imela italijanska posadka priliko, da se prepriča kakšne simpatije goji nemški narod do one Italije, ki v svoji prepencitiji ne pozna nobenih meja svojih zločinov.

Italijanska industrija pa je dobila občuten udarec s tem, da so svetovno priznani strokovnjaki izrekli najbolj uničujočo sodbo o njeni sposobnosti. In če bi imel general Nobile pri svojem nadaljnjem poletu — če do tega sploh pride — tudi še enkrat tisto srečo kot so mu jo nudili bogovi nad čehoslovaško s tem, da som u poslali vetrove, ki so ga gnali proti njegovi volji na cilj, Italija je kljub temu doživela s tem poletom blamažo, ki jo niti g. Mussolini s še tako teatralnim nastopom, niti nov milanski atentat ne more izbrisati.

NEMŠKA EKSPANZIJA V MARIBORU.

Na najopasnejšem kraju na Aleksandrovi cesti v Mariboru hočejo baje Nemci kupiti veliko hišo trgovca Šoštariča, ki bi se potem opre-

mila v nekak nemški »Trutzburg«. Akcija Nemcev zna imeti uspeh radi tega, ker nimajo Slovenci nikakega smisla za ohranitev slovenske posesti v Mariboru. Pri mestni hranilnici, ki je na zadevi interesirana, vladajo obojanja vredni strankarski prepiri, kjer si stranke ena drugi nagajajo s preganjanjem pristašev, dobiček od tega pa imajo mariborski Nemci, ki si na ruševinah slovenskega gospodarstva ustvarjajo sijajna podjetja. Ali že ni zadosti, če rastejo nemške tvornice kakor gobe po dežju in da je nastopilo v Mariboru splošno podrejanje slovenskega življa.

Slovenci pač ostanemo vedno isti. Sadistično se naslanjamo, če moremo uničiti političnega nasprotnika in rajše zlezemo pod pete tučja in Nemca, kakor pa, da bi v bratski slogi reševali eden drugega. V tem oziru bi nam pač morali biti vzor Čehi, ki v gospodarstvu ne poznajo politike. Pri nas se že trgovine in tvornice delijo v klerikalne in demokratske. Pred kratkim je bil v Mariboru sestanek mariborskih tekstilnih industrijalcev. Niti enega naših ljudi ni bilo zraven, sami inozemski Nemci.

Zato pozivamo merodajne kroge, da naj v gospodarskih stvareh upoštevajo nacionalno potrebo, kajti zavedati se moramo, da nemški kapitalizem zadene enakoo vsakega Slovence, pa naj si bo te ali one stranke.

TEGETTHOFFOV SPOMENIK V MARIBORU.

Že vsa leta po prevratu roji go-tovim gospodom po glavi misel in jih tare skrb za depozitirani Tegetthoffov spomenik na Trgu svobode. Baš na tem »Trgu svobode« (kakšna ironija!) hočejo zopet postaviti na staro mesto Tegetthoffa, predstavnika avstrijske soldateske, da se v desetem jubilejnim letu našega osvobojenja in ujedinjenja na viden način spomnimo anšega robstva in naše hlapčevske mentalitete.

Zato ni nič čudnega, če ima občinsko zastopstvo jugoslovanskega mesta Maribor na dnevnem redu v četrtek, dne 19. aprila predlog na upostavitev Tegetthoffovega spomenika. Že vidimo v duhu prelepo črno-zolto patriotično slavnost, ko bo po Trgu svobode dišalo po naf-talinu, ker bodo prišle na zrak še zmeraj skrbno čuvane uniforme avstrijskih oficirjev, veterajmarjev, uradnikov z rumenimi portami na hlačah in s Zweispitzom na glavi. Da bo požarna bramba zraven, je samo po sebi umevno. Tudi Män-nergesangsverein« bo šel v Gradec po svojo, s florum obdano zastavo. Naj se ne pozabi pravočasno povabiti s posebno deputacijo legije penzioniranih generalov in admiralo-rov na Dunaju in pa njih cesarske visokosti nadvojvode presvite vladarske hiše Habsburške.

Ali je res potrebno razburjati jugoslovensko javnost v Mariboru s črno-zoltimi neslanostmi v jubilej-nem letu? Vprašamo samo, ali je imel naš maglstrat že na dnevnem redu svojih sej postavitev spomeni-ka kralju Petru-Osvoboditelju? Ali bi morda ne kazalo postavljati spomenika jugoslovanskim mornarjem,

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Je najmodernejša urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najprejstejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v cno- ali večbarvnem tisku. — Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risanke, dnevniki in beležnice.

s katerimi je zmagal Tegethoff pri Lissi, ali pa jugoslovenskim mornarjem, katere je avstrijski preki sod leta 1918. dal postreliti v Boki Kotorski? Zakaj baš Tegethoffu, katerega mnenje o slovanskih narodih v Avstriji kot manjvrednemu elementu, je dobro znano?

Pokretni te provokatorne ideje pravijo, da nam je Tegethoff dal Dalmacijo!! Ta izgovor je žalov in dobrodošel samo ljudem, ki hočejo prikriti svojo pravo mentaliteto. Dalmacije nam torej niso dali naši hrabri borci, srbska vojska in pa jugoslovenski dobrovoljci, niso dali tisti moške, katere je Avstrija gonila po ječah, jih streljala in obešala!

Postavitev Tegethoffovega spomenika ne pomeni ničesar drugega, kakor izraz hvaležnosti do ere in ljudi, ki so nas tlačili stoletja. Mnenja so pač, da odgovarja naši mentaliteti, če poljubljamo bič, ki nas je tepel.

Ce že začnemo pri Tegethoffu, potem moramo biti dosledni in postaviti iz hvaležnosti spomenike tudi še Radeckemu, Borojeviću in last not leašt tudi Franju Josipu kot vrhovnemu vojskovodju avstrijske armade.

Da končamo. Jugoslovenska javnost ogorčeno odklanja žaljive podvige gotovih elementov, ki še gaziyo v stari mentaliteti. Ne dvomimo, da je do uredničenja tega načrta dalje kakor na Mars, toda že dejstvo, da se o tem sploh razpravlja, je narodna sramota, katere nikoli ne bomo izbrisali.

Sicer pa morajo gospodje pokretni te fulminantne ideje vzeti še eno važno okolnost v obzir. Ne samo na Dunaju, tudi v Rim bo morala iti deputacija, da poprosi za dovoljenje, ker bi se drugače zgodilo, da bo gospod Bodrero mignil samo s prstom in osramočeni občevalci Tegethoffa bodo morali nesti svojega malika zopet v muzej ter skrivljenih hrbtov defilirati s stegneno roko pred italijansko za-

stavo, da dajo zadoščanje naši »prijateljski zaveznicu« Italiji, ki v svojih »kolonijah« ne trpi provokacij.

Da pa prihranimo gospodom vse te skrbi in blamaže, bodo pravočasno skrbeli za to gotovi »manj vredni sumljivi elementi«.

Don Quichoterija radikalnih politikov. V radikalnem klubu zopet vre in se v »glavnem odboru nekaj kuha.« Vsaj tako vedo povedati naši listi, ki posvečajo tem palačnim resolucijam radikalne satrapije cele kolone pozornosti. Citirajo se govori Ninčiča, Bože ekskancelarja, ministra financ brez ključev državne blagajne in velikega prijatelja Črnogorcev Stojadinčiča, bosanske radikalne dike Milana Srškiča. Pravijo celo, da se močno ljuti sam Uzunović, ta srbski primer jugoslovenske flegme. O za mandat ogoljufanem Marku Trifkoviću in krvavem Nastasu pa da niti ne govorimo. In vendar smo navzlic temu globoko prepričani, da velja za ta radikalni spektakel modri latinski pregovor o tresočih se gorah in porojeni miški. Samo, da se to pot ne bo rodila niti miška, nego kvečjemu kak dolg nos za politike, ki so še vedno tako naivni, da računajo s temi radikalnimi donkižodijami, kot s pozitivnim dejstvom.

Pri koritih se pujski tudi preri-vajo in pehajo polni požrečnosti, a v bistvu ostanejo vedno le pujski in po bogatem kosilu zadržno in složno prebavljajo do drugega kruljenja, ko se prične prerivanje in kruljenje z nova.

Rosenredoute Männergessangsve-rejna v Mariboru. Dne 17. marca so priredili mariborski Nemci v Götzovi dvorani plesno prireditev pod naslovom »Rosenredoute«, ki je bila kar najbolje obiskana, kajti Nemci so skrbeli za to, da so se udeležili tega plesa ne samo Nemci iz Maribora, temveč iz cele mariborske oblasti. Nimamo nič proti temu, če se hočejo Nemci med seboj po svoje zabavati, dasiravno smo prepričani,

da bi bila slična slovenska prireditel v Celovcu ali v Gradcu nedopustna od strani tamošnjih oblasti. Grajati pa moramo brezobzirno dejstvo, da se je te prireditve v veliki meri udeležilo tudi slovensko prebivalstvo Maribora in to celo ljudje, ki se ob raznih prilikah ponosno trkajo na svoja slovenska prsa in povdarjajo svoje Slovenstvo. Smatramo za dolžnost, da navedemo nekatera imena teh narodnjakov, celo iz vrst Sokolstva, da bo naše članstvo vedelo, kako se ima ravnati napram njim ob gotovih prilikah. Tako smo opazili: zdravnika dr. Stamola, odvetnike dr. Pernata, dr. Šestana, dr. Novaka, konc. pri dr. Leskovarju, ravnatelja Poljanca, državne uradnike Sokliča, Bernard Nagliča, trgovce Kocbeka, Voršiča, Antončiča, Šereca, Sabothija in druge. Strogo bomo pazili pri vseh sličnih prireditvah na naše ljudi in brez pardona objavili vsa imena v našem listu.

Jugoslavija mora živeti četudi moramo za njen obstoj vsi pasti!

Naš pokret.

»Devin«. V soboto, dne 14. aprila 1928 strogo obvezni sestanek. Točno in vsi ob 1/28. uri zvečer.

Glavar.

Vrba ob jezeru. V torek 14. t. m. ob 1/221. uri se vrši sestanek, strogo obvezen za vse člane, na običajnem mestu. Kdor se sestanka ne udeleži, se ga brez izjeme izključi. Skupni pešizlet se vrši 29. t. m. Pripravljajte se na vajo!

Vodja.

Gorica. Danes v soboto 21. aprila ob 20. uri sestanek. Jutri v nedeljo zbor za celodnevni pešizlet ob pol 8. uri. V slučaju deževnega vrmena, izlet odpade. Sedeči sestanek se vrši v soboto dne 28. t. m.

Vodja.

Mlad. org. Udeležite se sestankov in izleta Gorice.

»Privatni nameštenik«, koji je do sada izlazio kao stručni organ trgovaca i privatnih nameštenika u Vel. Bečkereku, preselio je svoju redakciju i administraciju u Beograd, Sremska ulica br. 14., na što se interesentima skerće pažnja.

VSEM DRUŠTVOM, ŠOLSKIM VODSTVOM IN PREDAVATELJEM!

Tvrška Leder in Angerstein, tvornica učil v Gradcu (Avstrija), je izdelala izvrsten, izredno lahek, ličen in lahko prenosljiv episkop, imenovan »Jugoskop«, s pomočjo katerega je mogoče projicirati na platno vsako razglednico, tiskovino ali sliko. Ta aparat bo izredno dobro služil šolskim zavodom pri pouku, ravno tako pa je potreben vsa-

kemu društvu in predavatelju. Postrežba aparata je čisto enostavna, potrebna je zgolj električna razsvetljava. Slike so izredno jasne in velike. Cena kompletnemu aparatu z električnimi žarnicami in celokupnim priborom znaša 2000 Din. Zastopstvo za razpečevanje »Jugoskop«-aparata v Sloveniji ima Zveza kulturnih društev v Ljubljani, kjer je aparat na ogled ter dobe interesenti vsa točna navodila.

Zveza kulturnih društev Ljubljana, Kazina, II. nadstropje.

Zavedamo se dobro, da še ni prišla jugoslovenska ura in da smo mi z našim pokretom ter nastopom prazgodnji. Ali eden mora vedno naprej v temo, da poišče pot in pri nas doleti ta naloga vedno nas.

Na veliko! **BRAČA LASAN** Na drobno!

točita zajamčeno pristna dalmatinska vina.

Odlikovana v Šibeniku z zlato kolajno.

V Ljubljani se prodaja vino:

v Spodnji Šiški št. 17 (pri Anžoku), v Kersnikovi ulici št. 5, na Dunajski cesti št. 31.

Za obilen poset gostiln priporočata Brača Lasan.

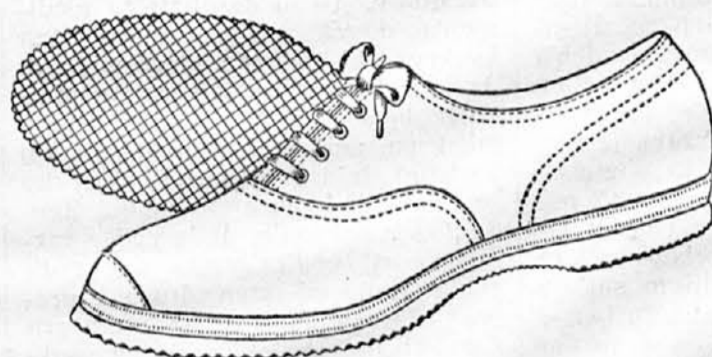
Za nakup vsakovrstne kuhinjske posode, emajlirane v navadni in v najboljši kakovosti, kakor tudi iz aluminija, nikla, vsakovrstnega jedilnega orodja, hišne oprave iz železa in medenine in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga se priporoča

NAJSTAREJŠA TVRDKA TE STROKE

SCHNEIDER & VEROVŠEK

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji
v LJUBLJANI, Dunajska cesta št. 16.

ČEVJLI

ki nudijo veliko udobnost

pri sportu, igri, počitku in hoji.

Otroški do številke 35 Din 49⁻

Moški in ženski . . . Din 69⁻

MARIBOR

Aleksandrova 7

Bata

Ljubljana

Prešernova 7